

NURKKA

Venäjä katsoo Jäämerelle

Suurvaltapolitiittiset turvallisuuslähtökohdat olivat kylmän sodan aikaisessa geopolitiikassa keskeisiä. Murmanskin alue (läämi) on vieläkin tiheästi ydinasevarusteltu alue, mikä kertoo alueen geopolitiittisen aseman tärkeydestä nyky-Venäjälle. Toisaalta Murmanskin alue on ollut rajussa rakennemuutoksessa 1990-luvun alusta tähän päivään. Murmanskin alueen väestö on vähentynyt Venäjän Barentsin alueista eniten, noin neljänneksellä.

Neuvostoliiton hajoaminen siirsi Venäjän geopolitiittisen painopisteen pohjoiseen. Neuvostoliiton eteläiset keskeiset öljyntuottaja-alueet itsenäistyivät. Tämän vuoksi Venäjän öljyn- ja kaasuntuotannossa Luoteis-Venäjän ja Siperian suhteellinen merkitys on kasvanut. Öljy- ja maakaasu ovat Venäjälle tärkein vientitavara. Nämä tuotteet on tuotu Eurooppaan pääasiassa vuosikymmenet sitten rakennetun öljy- ja kaasuputkiston avulla. Tilanne on kuitenkin muuttumassa.

...

Kiinnostus pohjoiseen on lisääntynyt erityisesti maailmantalouden kasvaneen energiatarpeen myötä sekä nykyisten öljy- ja kaasuenttien varantojen ehtyessä. Arktisella alueella on paljon öljy- ja kaasuvaroja. Kohonneet raaka-ainoiden hinnat tekevät arktisten alueiden luonnonvarojen hyödyntämisestä aikaisempaa kannattavampaa. Nämä alueet sijaitsevat Suomen koillispuolella. Kehitys siirtää Venäjän geopolitiittista painopistettä lähivuosikymmeninä myös Jäämerelle. Murmanskin alueesta on tulossa todennäköisesti merkittävä öljy- ja kaasuteolli-

suuden sekä logistiikan solmukohta. Kehitys ja sen vauhti riippuu pitkälti maailmantalouden kehityksestä ja Venäjän valtion politiikasta.

Karttaa katsomalla havaitaan pinta-alaltaan maailman suurimman ja mannermaisen Venäjän geopolitiittisten vaihtoehtojen olevan vähissä. Murmansk muodostaa Luoteis-Venäjällä ainoan valtameriyhteyden, joka on ympäri vuoden sulana ja sieltä on lyhyt matka keskeisille markkina-alueille. Myös Suomenlahden rooli on keskeinen Venäjän Euroopan kaupassa Venäjän hakiessa uusia kilpailukykyisiä reittejä ja pyrkinessä kontrolloimaan itse kuljetuksiaan.

Suomen lähiympäristö on näin muuttumassa investointien myötä. Kehitys luonnollisesti tarjoaa suomalaisille paljon mahdollisuuksia öljy- ja kaasutuloilla rikastuneen Venäjän viennissä ja siihen liittyvässä logistiikassa.

...

Venäjällä on kasvavat taloudelliset intressit turvata Murmanskin alueen kehitys ja kehittää logistiikkaa niin Jäämerellä kuin koko Luoteis-Venäjällä. Suomessa on vasta vähän keskusteltu siitä, miten Venäjän pyrkimykset vaikuttavat Suomen turvallisuuspolitiittiseen asemaan. Uudessa tilanteessa olisikin suositeltavaa monipuolisesti arvioida ja ennakoita Venäjän geopolitiikan ja talousmaantieteen kehitystä niin talouden kuin ympäristö- ja turvallisuuspolitiikankin näkökulmasta.

Yrjö Myllylä

Tutkija

Oy Aluekehitys RD